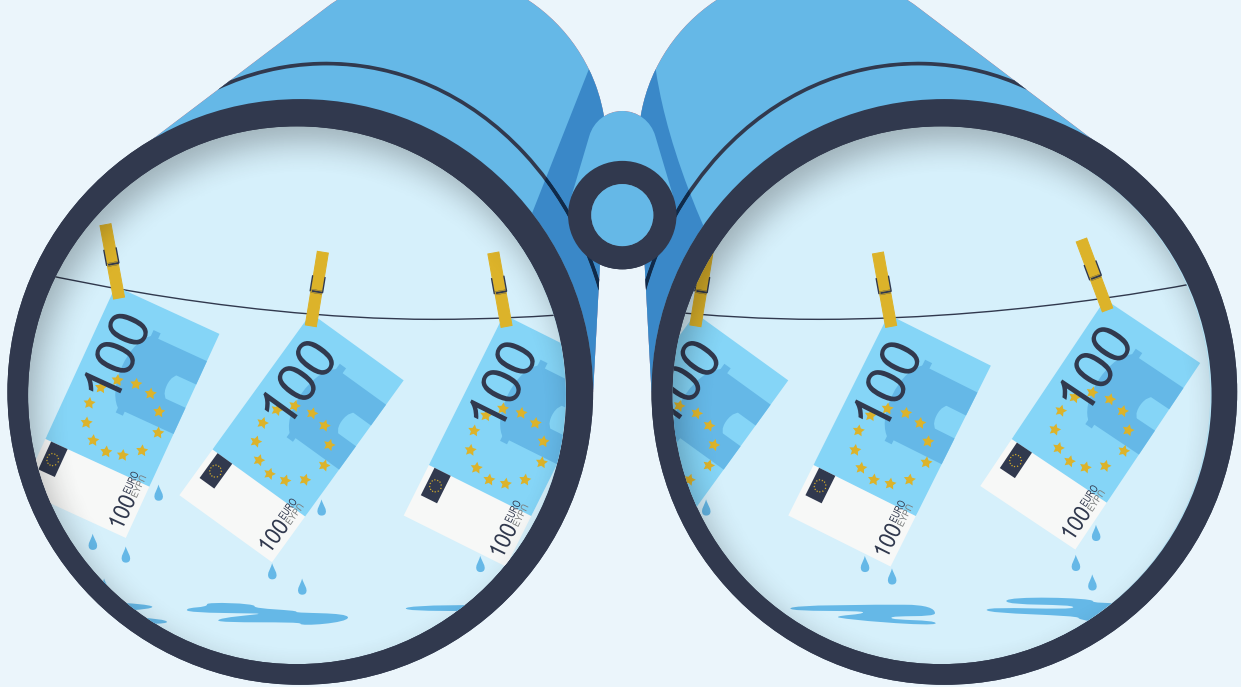


Samen de strijd aan
tegen witwassen:
de sleutelrol van financiële
instellingen





De strijd tegen witwassen (AML of Anti-Money Laundering) is een belangrijke prioriteit voor financiële instellingen. Als gatekeepers van het financiële systeem spelen zij een cruciale rol bij het opsporen en voorkomen van illegale activiteiten. Dankzij strikte controle- en toezichtmechanismen dragen zij actief bij aan de bescherming van de economie tegen criminele geldstromen. Ondanks deze inspanningen blijven er echter uitdagingen bestaan.

Deze brochure gaat dieper in op de verplichtingen en verantwoordelijkheden van financiële instellingen in de strijd tegen witwassen, evenals de belangrijkste uitdagingen en mogelijke oplossingen om hun effectiviteit in deze essentiële missie te versterken.

WAAROM ZIJN BANKEN ESSENTIËLE ACTOREN IN DE STRIJD TEGEN WITWASSEN?

Witwassen vormt een grote bedreiging voor de economische en sociale stabiliteit. Het heeft tot doel de illegale oorsprong te verhullen van geld afkomstig van criminele activiteiten zoals drugshandel, wapenhandel, mensenhandel of georganiseerde belastingfraude, voordat het opnieuw in de legale economie wordt geïntroduceerd.

In deze context spelen financiële instellingen een doorslaggevende rol. Hun missie beperkt zich niet tot het beheren van geldstromen: zij moeten proactief toezicht houden op transacties en verdachte activiteiten opsporen. Hun centrale positie binnen het economische systeem geeft

hun een unieke verantwoordelijkheid bij het voorkomen van witwasrisico's.

Gezien de complexiteit van financiële circuits en de omvang van transacties, vertrouwen de overheidsinstanties op financiële instellingen om geldstromen te analyseren. Banken zijn zich bewust van deze uitdagingen en nemen hun verantwoordelijkheden ter harte door steeds geavanceerdere controlesystemen in te voeren, maar een nauwe samenwerking met verschillende institutionele stakeholders is onmisbaar om hun effectiviteit te versterken en de impact van hun inspanningen te vergroten.

WELKE INSPANNINGEN MOETEN BANKEN VOLGENS DE WETGEVING LEVEREN?

Financiële instellingen hebben een verhoogde waakzaamheidsplicht. Ze moeten niet alleen hun klanten identificeren voordat ze een zakelijke relatie aangaan, maar ook een voortdurende controle van de zakelijke relatie garanderen en de risico's die ze vertegenwoordigen individueel beoordelen.

Deze waakzaamheid heeft ook betrekking op transacties: banken moeten de transacties die tijdens de zakelijke relatie worden uitgevoerd zorgvuldig controleren en, indien nodig, de klant vragen stellen over de herkomst van fondsen.

Dit brengt verschillende belangrijke verplichtingen met zich mee:

- Know Your Customer (KYC): identificatie en grondige kennis van de klant
- Know Your Transaction (KYT): controleren van financiële transacties
- Verificatie van de herkomst van fondsen
- Risicogebaseerde aanpak: het controleniveau aanpassen aan het risicoprofiel van de klant
- Meldingsplicht van vermoedelijke witwaspraktijken aan de CFI
- Naleving van financiële embargo's
- Beperkingen op het gebruik van contant geld
- Verplichting tot het melden van naleving van embargo's aan de Schatkist
- ...

Hieronder worden enkele van deze verplichtingen toegelicht.



“Know your customer” of “ken-uw-klant”

De strijd tegen het witwassen van geld heeft een grote invloed op de relatie tussen de bank en de klant. Een klant die een rekening wil openen bij een bank, moet zich namelijk eerst identificeren. Dankzij de bereidheid van de klant om zijn identiteit en andere gegevens mee te delen, kan de bank de klantrelatie correct inschatten

en eventueel gepaste maatregelen nemen om financiële criminaliteit te bestrijden.

Concreet betekent dit dat de bank de klant moet identificeren en deze identiteit moet verifiëren aan de hand van bewijsstukken:



Voor **natuurlijke personen** houdt dit, bijvoorbeeld, in:

- verificatie van gegevens (naam, voornaam, geboorteplaats, geboortedatum, ...) via inlezen elektronisch identiteitskaart (natuurlijke personen met Belgische nationaliteit) of paspoort (natuurlijke personen met andere nationaliteit);
- onderzoeken of een persoon een 'specifieke risicoverhogende status' heeft (bv. Politically Exposed Persons, ...).

Voor **rechtspersonen** is er specifieke informatie vereist, waaronder:

- geactualiseerde statuten;
- duidelijkheid over de identiteit van de bestuurders, de Uiteindelijke Begunstigden (UBO's of Ultimate Beneficial Owners);
- de bepalingen inzake bevoegdheid om rechtspersoon te verbinden;
- het duidelijk in kaart brengen van het optreden van lasthebbers (=volmachthouders, agenten).

Dit proces moet periodiek worden herhaald (= doorlopende waakzaamheid). Dat houdt in dat banken telkens opnieuw verschillende zaken moeten opvolgen:

- Nieuw adres?
- Nieuwe statuten?
- Nieuwe UBO's? Onderneming moet UBO's identificeren in het UBO-register en de bank hiervan verwittigen.
- ...

De bank herhaalt deze oefening om te controleren of het risicoprofiel en de te nemen maatregelen onveranderd blijven of moeten worden aangepast.

Deze lijst is niet exhaustief. Ze is onderworpen aan strikte wetgeving en de aanbevelingen van de Nationale Bank van België. Aangezien de regels echter uitgaan van een risicogebaseerde benadering, bepaalt elke financiële instelling haar eigen specifieke beleid ten aanzien van haar klanten.

“Know your transactions” of kennis van transacties

Banken moeten de financiële transacties van hun klanten opvolgen. Ze moeten nagaan of een verrichting in overeenstemming is met de kenmerken van de klant en met het doel en de aard van de relatie. Zo moeten ze “atypische” verrichtingen opsporen aan de hand van criteria, zoals:

- abnormaal complexe verrichtingen;
- verrichtingen voor een ongewoon hoog bedrag;
- intrinsiek ongebruikelijke verrichtingen zonder kennelijke economische grondslag of legitimiteit;
- verrichtingen die niet lijken te stroken met het profiel van de cliënt.



“Risk Based Approach” of risicogebaseerde aanpak

Banken moeten hun AML-inspanningen en -middelen maximaal richten op het beperken van het risico om misbruikt te worden voor witwassen of voor de financiering van terrorisme. Deze risicogebaseerde aanpak laat de financiële instellingen toe om minder verregaande maatregelen te kunnen treffen in situaties waar de risico's gering zijn en om de aldus vrijgekomen middelen aan te wenden voor het toepassen van verscherpte maatregelen ten aanzien van situaties waar de risico's groter zijn.

Als een bank vaststelt dat er bepaalde AML-risicoverhogende factoren zijn, dan moet ze:

- meer informatie inwinnen ter verificatie van informatie;
- verhoogde aandacht hebben voor & controle uitvoeren op transacties;
- sneller gegevens actualiseren;
- en uiteraard: elk vermoeden van witwassen melden aan CFI en eventueel de relatie stopzetten.

Banken moeten conform de antiwitwaswet op elk moment een volledig risicogebaseerde benadering kunnen toepassen. Dit betekent dat ze de risico's op witwassen die aan iedere individuele klant zijn verbonden moeten kunnen analyseren en mitigeren.

Melden van verdachte transacties

Dankzij bovenvermelde procedures kunnen banken hun juridische rol in de strijd tegen het witwassen van geld optimaal vervullen en verdachte transacties of verdachte feiten melden aan de Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI).

Zo kunnen deze grondiger worden doorgelicht en eventueel gesignaleerd worden aan het parket. Uit de cijfers van de CFI blijkt trouwens dat de banken een van de voornaamste actoren zijn in de strijd tegen het witwassen van geld. In 2023 meldden kredietinstellingen 40.129 verdachte transacties aan de CFI, dat is meer dan de helft van alle ontvangen meldingen. Daarenboven zijn banken verantwoordelijk voor 81% van alle gemelde dossiers vanuit CFI richting de gerechtelijke overheden. Bankens leveren dus de belangrijkste bijdrage voor het totaalbedrag van 2,8 miljard criminele tegoeden die werden opgespoord (in 2023).¹

In 2023

40.129
meldingen aan



¹ Bron: jaarverslag 2023 van de CFI.

WELKE ENORME INVESTERINGEN DOEN BANKEN?

Om aan de wetgeving en de verplichtingen die daaruit voortvloeien te voldoen, moeten banken sterk investeren in hun procedures. Dit betekent ook dat ze hun interne organisatie versterken.

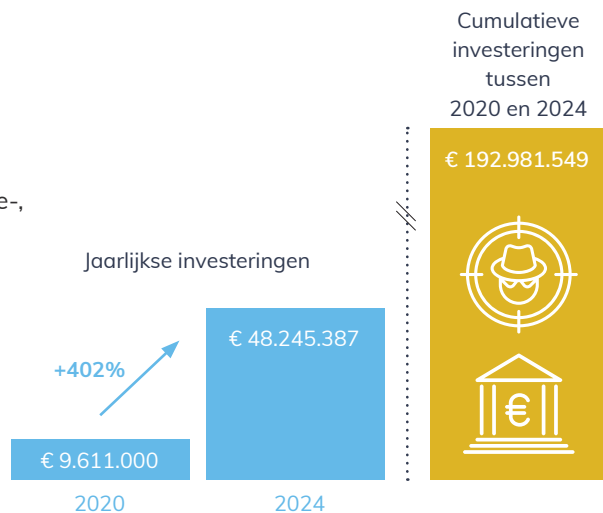
Sterke groei in IT-investeringen

Sinds de inwerkingtreding van de vierde Europese antiwitwasrichtlijn hebben banken hun investeringen aanzienlijk opgevoerd, met name in IT, met een cumulatief totaal van €193 miljoen tussen 2020 en 2024.

Bovendien bedroegen de IT-investeringen in 2024 ongeveer 48,2 miljoen euro, bijna 5 keer zoveel als in 2020.²

Deze enorme investeringen zijn voornamelijk bedoeld voor het automatiseren van de controle-, onboarding- (klantintegratieproces, inclusief identiteitsverificatie en risicobeoordeling) en transactiemonitoringprocessen. Dankzij deze

tools verbeteren de banken de effectiviteit van hun controleprocedures en versterken ze hun vermogen om witwasrisico's op te sporen en te voorkomen.



Interne organisatie

Bovendien hebben de banken hun interne organisatie versterkt om de strijd tegen witwaspraktijken op te voeren en meer dan ooit hun verantwoordelijkheid als gatekeeper op te nemen.

In België zijn er dagelijks ongeveer 2.100 bankmedewerkers betrokken bij de strijd tegen witwassen. Ten opzichte van 2020 is dit een

stijging van 40%.³ In de praktijk is dit echter veel ruimer en heeft iedere bankmedewerker voortdurend aandacht voor deze missie. De strijd tegen witwassen wordt niet alleen gevoerd door de compliance-afdelingen, maar door alle afdelingen binnen de bank, en in de eerste plaats door de medewerkers die in contact staan met klanten.

² Febelfin-enquête uitgevoerd in 2025, waarvan de gegevens betrekking hebben op de situatie op 31/12/2024 bij 5 banken, waaronder 3 grootbanken.

³ Febelfin-enquête uitgevoerd in 2025, waarvan de gegevens betrekking hebben op de situatie op 31/12/2024 bij 9 banken, waaronder de 4 grootbanken.

MET WELKE OBSTAKELS KRIJGEN BANKEN TE MAKEN?

Banken worden geconfronteerd met een aantal knelpunten in hun rol als gatekeepers tegen het witwassen van geld en financiële fraude.

Een van de grootste uitdagingen zijn de wettelijke beperkingen op de uitwisseling van informatie. Op dit moment kunnen financiële instellingen alleen gegevens uitwisselen als het gaat om "dezelfde klant" en "dezelfde transactie", wat hun vermogen om fraude op te sporen beperkt.

Tegelijkertijd staan banken onder toenemende druk van de steeds strenger wordende regelgeving, met steeds striktere antiwitwasregels en zware sancties bij niet-naleving. Door deze situatie worden

ze geconfronteerd met twee tegenstrijdige maatschappelijke verwachtingen.

Enerzijds worden ze aangespoord om de strijd tegen financiële criminaliteit op te voeren. Anderzijds worden ze soms ten onrechte beschuldigd van "de-risking", d.w.z. het weigeren van klanten die te risicovol worden geacht, waardoor de toegang tot bankdiensten voor bepaalde economische sectoren wordt beperkt. De Nationale Bank van België heeft echter bevestigd dat er geen sprake is van systematische "de-risking" door banken. Toch is het essentieel om een evenwicht te vinden tussen verhoogde waakzaamheid en een regelgevend kader dat een meer gerichte strijd tegen witwaspraktijken mogelijk maakt.

WAT ZIJN DE OPLOSSINGEN EN VOORUITZICHTEN?

Om de uitdagingen waarmee banken worden geconfronteerd in hun rol als gatekeepers tegen het witwassen van geld het hoofd te bieden, kunnen verschillende oplossingen worden geïmplementeerd om de doeltreffendheid van de strijd tegen financiële criminaliteit te verbeteren en tegelijkertijd de activiteiten van financiële instellingen te vereenvoudigen.

De uitwisseling van informatie vereenvoudigen

Het is van cruciaal belang om de samenwerking tussen overheidsinstanties en banken te bevorderen. De oprichting van het partnerschap op het gebied van AML tussen publieke en private spelers (bekend als het "AML-platform"⁴) is een goed begin, maar er is meer nodig. Dit betekent onder meer dat aan de CFI de nodige wettelijke instrumenten moeten worden verstrekt om meer informatie te kunnen delen met entiteiten die onderworpen zijn aan de antiwitwaswetgeving. Banken moeten feedback krijgen over de meldingen die ze bij de CFI indienen om de kwaliteit van deze meldingen te

verbeteren. Mogelijk biedt de nieuwe "GO-AML" tool die banken gebruiken om hun meldingen over te maken aan de antiwitwascel daar opportuniteiten. Daarnaast wordt aanbevolen om de mogelijkheden voor het uitwisselen van informatie tussen financiële instellingen uit te breiden, waardoor verdachte transacties sneller kunnen worden opgespoord en witwaspraktijken efficiënter kunnen worden voorkomen. In dit opzicht biedt het nieuwe Europese AML-pakket positieve vooruitzichten aangezien publiek-private partnerschappen in de nieuwe AML-verordening een juridische basis krijgen.

⁴ Regelmatig overleg tussen de Schatkist, de Nationale Bank van België, de FSMA, de gerechtelijke en federale politie, de CFI en vertegenwoordigers van de verzekeringssector, betalingsinstellingen en financiële instellingen.

Aanpassing van het wetgevend kader

Om financiële instellingen in staat te stellen hun rol in financiële inclusie en hun AML-verplichtingen op gepaste wijze met elkaar te verzoenen, moet de rechtszekerheid in verband met hun poortwachtersrol vergroten en de druk in verband met het risico op sancties worden verminderd. Dit kan door de bepaling inzake “immuniteit” voor een melding ter goede trouw aan de CFI te verduidelijken

in de antiwitwaswet en op die manier de huidige interpretatiediscussies te vermijden. Daarnaast dienen er ook verzachtende omstandigheden te worden ingevoerd voor banken die verplicht relaties moeten aangaan met (hoge) risicoklanten in kader van de basisbankdienstwetgeving, zodat zij hun rol kunnen vervullen zonder te moeten vrezen voor buitensporige sancties.

Technologische hulpmiddelen en betrouwbare databases ontwikkelen en de toegang tot bestaande registers optimaliseren

Met het oog op de verbetering van antiwitwascontroles, zou een gecentraliseerde database van politiek prominente personen (PPP's), gekoppeld aan bestaande openbare bronnen, banken de mogelijkheid bieden om deze personen gemakkelijker te identificeren en omslachtige procedures voor klanten te vermijden.

Daarnaast zouden banken en identificatieplatformen zoals ITSME rechtstreekse updates moeten kunnen ontvangen vanuit het rijksregister. Dit zou het KYC proces vergemakkelijken en vermijden dat banken systematisch hun klanten moeten bevragen over bijvoorbeeld een wijziging van adres (“only once rapportering”).

Administratieve vereenvoudiging voor UBO's

Om de administratieve lasten die gepaard gaan met het identificeren van UBO's (Ultimate Beneficial Owners) te vermijden, zouden banken uitsluitend moeten kunnen uitgaan van de informatie in het UBO-register.



Deze aanbevelingen, die meer samenwerking tussen banken, overheden en alle stakeholders vooropstellen, evenals verbeteringen aan het wetgevend kader, zullen banken in staat stellen om hun rol als bewakers van het financiële systeem ten volle uit te oefenen.



Belgische Federatie van de financiële sector

Koning Albert II-laan 19, 1210 Brussel

www.febelfin.be